

Het advies

Opgesteld door het Adviespunt Onderwijstijd van Kennisnet en saMBO-ICT

Toelichting bij de evaluatiecriteria

Onderwerp A Onderwijstijd

Criterion 1 Urennorm

Voorziet het onderwijs in het concept in de wettelijke kwantitatieve normen voor onderwijstijd?

In de casus wordt uitgegaan van een welzijnsopleiding op niveau 3. Voor een 3-jarige vakopleiding en de middenkaderopleiding geldt dat er ten minste 3000 klokuren onderwijstijd verzorgd moet worden (waarvan ten minste 1800 begeleide onderwijsuren en ten minste 900 klokuren BPV, waarvan ten minste 700 begeleide onderwijsuren in het eerste leerjaar).

Aan deze 700 begeleide onderwijsuren wordt in het concept voldaan.

Criterion 2 Docent

Vindt de lesactiviteit in het concept plaats onder pedagogisch-didactische verantwoordelijkheid van een bekwame docent?

In het concept is goed nagedacht over de rol van de docent. Er wordt aangegeven dat de thuislessen door een bevoegde en bekwame docent verzorgd worden. Deze docent heeft interactie met de studenten op afstand. Er is aandacht besteed aan het professionaliseren van de docenten die de thuislessen gaan verzorgen. Dit is zeker noodzakelijk gezien het (deels) andere competenties vraagt van een docent om op afstand een relatief grote groep studenten te begeleiden en te coachen. Voor wat betreft de techniek zal de Deltion helpdesk ondersteuning bieden voor zowel de docent als de studenten. Om te testen of de techniek werkt wordt de eerste thuisles op school verzorgd. Verwacht wordt dat de meeste problemen hierbij aan het licht komen en adequaat kunnen worden opgelost.

Criterion 3 Onderwijsprogramma

Dragen de activiteiten in het concept bij aan de te realiseren onderwijsdoelen en is in het onderwijsprogramma opgenomen?

Het concept is afgestemd op de onderwijsleerdoelen en de thuisles is gekoppeld aan een verwerkingsles die op school plaatsvindt. Het wordt niet duidelijk of studenten voorkeur hebben aangegeven om thuis of op een andere plek (dan in een leslokaal) lessen te volgen. Verwacht wordt dat studenten hier geen problemen mee zullen hebben en er wellicht de voordelen van inzien. Aangezien het slechts om een paar uur in de week gaat zorgt deze vorm van onderwijs ook voor variatie in werkvormen wat het onderwijs aantrekkelijker maakt.

Uit het concept blijkt niet of het onderwijsprogramma uitgewerkt is in de onderwijs- en examenregeling en alle studenten tijdig geïnformeerd worden over de onderwijs- en examenregeling. Dit zijn belangrijke elementen waaraan gedacht moet worden.

Criterion 4 Student

Zijn de activiteiten in het concept uitdagend, inspirerend en leerzaam? Is er sprake van een pro-actieve begeleiding met adequate reacties op vragen?

In het concept staat beschreven dat de thuislessen aan een groep van ongeveer 50 studenten wordt gegeven. Deze groep wordt begeleid door één bevoegde docent.

De docent heeft directe interactie met de studenten. Dit wil niet zeggen dat de docent direct kan reageren op vragen van studenten omdat het kan zijn dat de docent bezig is met een andere student of een groepje studenten. Dit verschilt echter niet van een traditionele les in een klaslokaal. Wel lijkt het een behoorlijke uitdaging voor de docent om 50 beelden van de webcams op zijn scherm te zien en hierop te acteren. Uit ervaring zal moeten blijken of dit haalbaar is en op welk moment het tonen van de beelden op het scherm noodzakelijk is. Advies is om dit nader te onderzoeken voordat er gestart wordt met het concept.

Studenten worden actief betrokken bij de les, zo maken ze aan het begin een instaptoets, worden ze aangesproken als de docent ziet dat de video nog niet gestart is, krijgen ze opdrachten om in groepjes uit te werken en maken ze ook aan het eind een korte toets.

Criterion 5 Registratie

Is er in het concept sprake van een adequate registratie van deelname/participatie ten behoeve van de verantwoording over het aantal gerealiseerde uren?

De docent checkt de aanwezigheid van de studenten en registreert deze in het absentiesysteem. Middels de webcams kan de docent nagaan of de studenten ook echt deelnemen aan de thuisles. Omdat de studenten inloggen in de elo en hier ook werken aan opdrachten is de kans klein dat er studenten zijn die alleen in het begin de les even bijwonen en vervolgens iets anders gaan doen. Dit vergt wel van de docent om een aantal keer tijdens de les te checken of alle studenten nog ingelogd zijn en meewerken aan de opdrachten die in groepjes worden uitgevoerd. De praktijk zal uitwijzen of dit haalbaar is. De groepen die ingedeeld worden kunnen ook aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid om de opdracht met de hele groep, met ieders inbreng, te voltooien. Wanneer een student afhaakt zou de groep dit moeten opmerken en melding van moeten maken bij de docent.

In het concept staat beschreven wat er gebeurt als de thuisles, bijvoorbeeld door technische problemen, niet door kan gaan. En wordt dan naar een ander moment gezocht. De vraag is of de thuisles dan niet in plaats van een andere ingeroosterde lesactiviteit komt waardoor het aantal uren onderwijstijd alsnog in de knel kan komen.

Onderwerp B **Onderwijsleerproces**

Criterion 6 Leerrendement

Leidt het concept tot gelijkblijvend of verbetering in het leerrendement van studenten?

Terecht wordt opgemerkt dat het nog niet valt te zeggen of deze manier van onderwijs een gelijkblijvend of hoger leerrendement zal opleveren. Gezien de interactie die er is tussen student en docent en studenten onderling kan de hypothese gesteld worden dat deze onderwijsactiviteit minimaal hetzelfde leerrendement oplevert. Deze hypothese zal getoetst moeten worden.

Omdat er aan de thuisles een verdiepingsles is gekoppeld kan de docent snel zien of studenten voldoende hebben geleerd van de thuisles. Dit wordt als een groot voordeel gezien.

Criterion 7 Differentiatie

Leidt het concept tot aantoonbare differentiatie in de leerprocessen van studenten?

In het concept wordt gesteld dat de thuisles geen differentiatie kent. Dit is jammer want er zijn verschillende aanknopingspunten waardoor er wel differentiatie gerealiseerd kan worden. Er worden vragen gesteld om de voorkennis te toetsen. Verwacht wordt dat een student die alle vragen juist beantwoordt een ander aanbod krijgt dan een student die alle vragen onjuist beantwoordt. Indien dit niet het geval is heeft de toets als enige meerwaarde dat de (eventueel aanwezige) voorkennis wordt geactiveerd. Het is zinvol om hier te kijken naar een nadere uitwerking en een differentiatie in aanbod van filmpjes en/of andere bronnen die de theorie aanreiken. Hier ligt tevens een kans om rekening te houden met de leerstijl van de student. Leert de student het meest van het bekijken van een film, het maken van opdrachten, het discussiëren met medestudenten, etc. En kan de student zelf de volgorde kiezen. Uiteraard brengt dit uitdagingen met zich mee in het aanbieden van de thuisles, maar het zou zeker een meerwaarde opleveren wanneer dit verder uitgedacht wordt. Hetzelfde geldt voor het tempo waarin de student leert. Verwachting is dat in de thuisles zoals deze beschreven is er studenten zijn die moeten wachten op andere studenten, totdat zij het filmpje hebben bekeken (omdat sommige studenten de film zullen onderbreken om aantekeningen te maken, delen terug willen zien of even naar het toilet gaan zoals in het voorbeeld is beschreven) of niet in gelijk tempo de vragen en opdrachten afronden. Ook bij het samenstellen van de groepjes waarin studenten gaan werken kan nagedacht worden over het indelen op bepaalde kenmerken zoals tempo, niveau en leerstijl.

Criterion 8 Contextrijk leren

Betrekt het concept de 'buitenwereld' in het leren?

In het concept wordt aangegeven dat het betrekken van vakexperts tot de mogelijkheden behoort. Het is niet duidelijk of er bij elke thuisles een rol wordt vervuld door een vakexpert en wat deze rol dan precies is. Dit kan verder uitgewerkt worden.

Onderwerp B **Randvoorwaarden**

Criterion 9 Faciliteiten

Zijn de (ict-)faciliteiten toereikend om het programma van het concept ten uitvoer te brengen en worden deze op een effectieve manier ingezet?

Studenten zullen moeten beschikken over een computer, webcam en microfoon. Verwachting is dat dit voor de meeste studenten geen probleem is. Wanneer studenten niet over de benodigde apparatuur beschikken kunnen zij deze faciliteiten op school gebruiken. Dit betekent dat er een duidelijk vangnet is en iedereen kan participeren.

Er zal getest moeten worden of het te realiseren is dat de docent via de ELO alle studenten via hun webcam kan zien en makkelijk contact kan leggen. De vraag is of de ELO dit ondersteunt. Advies is om dit grondig te testen voordat met het concept gestart wordt.

criterium 10 Personeel

Is deskundigheidsbevordering en professionalisering geborgd in de HR-cyclus?

In het concept wordt aangegeven dat docenten een cursus volgen waarin ze zich bewust worden van de meerwaarde die ICT in het onderwijs kan bieden. Dit is een goede en belangrijke eerste stap.

Daarnaast worden docenten specifiek geschoold in het omgaan met de software die gebruikt wordt voor de thuisles en het begeleiden van studenten op afstand.

Er zal een begin gemaakt worden met het inzetten van thuislessen binnen de sector Zorg, Welzijn en Sport. De vraag is of alle docenten in principe geschikt (zouden moeten) zijn voor het verzorgen van thuislessen of dat er criteria opgesteld worden op basis waarvan docenten geselecteerd worden om de thuislessen te geven. Er wordt veel aandacht besteed aan het creëren van draagvlak onder docenten door het formeren van afstemmings- en ontwikkelgroepen. Uiteraard is het ook tijdens de uitvoering belangrijk om docenten ervaringen met elkaar te laten delen.

criterium 11 Meerwaarde concept

Draagt het concept aantoonbaar bij aan de strategische doelen van de onderwijsinstelling en wordt het onderwijs systematisch geëvalueerd?

In het concept wordt gesteld dat het aanbieden van thuislessen goed aansluit bij de strategische visie van Deltion. De vijf uitgangspunten van de visie worden genoemd. De aansluiting op de visie mag nog wat verduidelijkt worden, nu lijken niet alle uitgangspunten direct van toepassing op het concept. Bijvoorbeeld het uitgangspunt 'Deuren wijd op' en 'Prachtige plek om te werken en je te ontwikkelen' suggereren in eerste instantie dat het samenkomen in een gebouw belangrijk is, terwijl het hier gaat om 'leren overal'.

Het blijkt uit de beschrijving nog niet duidelijk wat de verwachte opbrengsten zijn, behalve dat er gesteld wordt dat de leerresultaten minstens gelijk moeten blijven.

Omdat het hier gaat om één docent die aan 50 studenten les geeft en er geen lokaal nodig is, kun je stellen dat dit een behoorlijke besparing oplevert in vergelijking met de traditionele manier van lesgeven. Het is interessant om deze besparing inzichtelijke te maken.

Ook is nog niet duidelijk op welke manier er aandacht besteed wordt aan het intern positioneren van het concept (waar ligt de toegevoegde waarde, wanneer wel/niet inzetten, gaat het om een pilot of lange termijn plan, etc.).

Er wordt aangegeven dat er geëvalueerd gaat worden, zoals dat bij elke lessencyclus gebeurt. De vraag is waarop precies geëvalueerd gaat worden en hoe het concept eventueel bijgesteld kan worden. Wanneer kan men spreken over een succesvol concept? Het is aan te raden om hier heldere criteria voor op te stellen.

Criteria 12 Plan van aanpak

Is er een uitvoerbaar plan van aanpak ontwikkeld?

Een duidelijk plan van aanpak ontbreekt. Wel worden de verschillende elementen aangegeven (o.a. trainingen, formeren afstemmings- en ontwikkelteams). De wijze waarop het concept geïmplementeerd gaat worden heeft nog verdere uitwerking.

Conclusie

Het concept van de thuislessen is een interessant en haalbaar concept. De reden van het organiseren van thuislessen wordt in het concept niet helder verwoord. Er wordt een aanname gedaan dat studenten meer gemotiveerd raken door de thuislessen en dat er daardoor effectiever les gegeven kan worden.

Daarnaast lijkt het een besparing op te leveren omdat er geen lokaal nodig is en één docent 50 studenten les kan geven. Dit aspect dient nader uitgewerkt te worden.

Als dit concept in de praktijk goed wordt uitgevoerd, zowel technisch als onderwijskundig, worden er geen problemen verwacht met betrekking tot onderwijstijd.

De thuislessen staan in het rooster, er is interactie tussen de docent en de studenten en tussen de studenten onderling, er is sprake van een aanwezigheidsregistratie en de inhoud van de thuisles is gekoppeld aan een verdiepingsles op school.

Het concept zou (in de toekomst) nog meer kunnen inspelen op differentiatie. In de thuisles wordt gebruik gemaakt van diverse toetsmomenten. Op basis van de resultaten kan een student bepaalde lesstof op een bepaalde manier aangeboden krijgen. Op deze manier wordt rekening gehouden met het niveau, tempo en leerstijl van de student en biedt het concept nog meer meerwaarde.

De beschrijving vanuit het studentenperspectief is helder en maakt het concept levendig.

Het plan van aanpak moet nog ontwikkeld te worden.